

بررسی افت تحصیلی دانش آموزان و بررسی عوامل مؤثر بر آن

سعید احمدی^۱

^۱ دبیر آموزش و پرورش و مدرس دانشگاه علمی کاربردی، پاره، ایران

نام نویسنده مسئول:

سعید احمدی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۱۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۲/۲۵

چکیده

هدف: پژوهش حاضر به بررسی علل افت تحصیلی دانش آموزان پرداخته بود. **روش:** روش تحقیق توصیفی تحلیلی است که از نظر نوع یک تحقیق پیمایشی به حساب می آید. جامعه آماری تحقیق کلیه دانش آموزان سال اول دبیرستان های دخترانه شهر پاره و برای برآورد حجم نمونه تعداد ۱۰۰ نفر از طریق روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. **یافته ها و نتیجه گیری:** نتایج حاصل از بررسی فرضیه های تحقیق نشان داد که عواملی چون شرایط جسمی و روانی دانش آموز، وضعیت اقتصادی و فرهنگی خانواده با بیشترین تأثیر در افت تحصیلی در بلندمدت و همچنین عواملی چون حجیم شدن ناگهانی کتاب ها، شرایط آسان گذر تحصیلی، آموزش ناقص، محیط مدرسه و نحوه تدریس معلمان جدید در کوتاه مدت می توانند بر افت تحصیلی دانش آموزان تأثیر گذار باشند. **واژگان کلیدی:** افت تحصیلی، دانش آموزان، عوامل مؤثر.

مقدمه

هدف عمده در مدرسه پیش بردن یادگیری دانش آموزان است. تمام فعالیت های مدرسه باید متوجه همین هدف باشد، زیرا مقدار و نوع یادگیری دانش آموزان است که میزان فعالیت های مدرسه را روشن می کند. هرگاه دانش آموز مطلبی را یاد بگیرد و این امر موجب تغییر رفتار وی خواهد شد و به عبارت دیگر تجارب یادگیری موفقیت آمیز موجب تغییراتی در رفتار دانش آموز می شود. به وسیله ارزیابی و امتحان است که معلم می تواند اثر کوشش های خود را بفهمد و یا بداند که چه اندازه توانسته است دانش آموز را در راه رسیدن به هدف های مورد نظر کمک کند و خود نیز تا چه حد موفق بوده است. چنان چه امتحان به جای این که یک وسیله باشد، یک هدف اصلی به شمار آید، بر کل فرآیند آموزشی اثرات سوء می گذارد و هدف های حقیقی آموزش و پرورش را به مخاطره می اندازد، در چنین حالتی امتحان بر چگونگی تدریس و یادگیری تأثیر گذاشته و دانش آموزان فقط برای کسب نمره و قبول شدن در امتحان فعالیت می کنند. دانش آموزان برای دریافت نمره به حفظ کردن مطالب می پردازند و در نتیجه قدرت تفکر و استدلال و نوآوری فراگیران ضعیف می گردد و موجب خستگی آنها از درس و معلم می شود. همه این موارد منجر به عدم پیشرفت و افزایش میزان افت تحصیلی و در نهایت ترک تحصیل دانش آموزان می گردد. اکثر دانش آموزان در پایه اول متوسطه در دروسی مثل ریاضی، فیزیک، شیمی و... با ضعف شدید تحصیلی مواجه هستند که به اعتقاد مدیران و دبیران ضعف علمی دانش آموزان در دوره راهنمایی و شرایط آسان گذر تحصیل در دوره راهنمایی این ضعف

تشدید نموده است. استفاده از شیوه های صحیح امتحان یا ارزیابی پیشرفت تحصیلی، نه تنها معلم را قادر می سازد که دانش آموزان خود را در رسیدن به هدف های آموزش و پرورش راهنمایی کند، بلکه براساس ارزیابی مداوم می تواند روش تدریس را نیز ارزیابی کند. به این ترتیب می تواند از ترک تحصیل دانش آموزان جلوگیری کند. بنابراین امتحان وسیله ای نیست که تنها در پایان مراحل تحصیلی و برای و انتخاب افراد مستعد و شایسته تر به کار رود، بلکه امتحان باید به طور مداوم و در جریان تدریس باشد و در موقعیت های مختلف انجام گیرد. [۷].

مسأله ای افت تحصیلی (Underachievement) که در نتیجه ی عدم به کارگیری مهارت های مطالعه می باشد، از شایع ترین مسائلی است که فرد و نظام آموزشی را در رسیدن به اهدافش با شکست مواجه می کند. افت تحصیلی عبارت است از کاهش عملکرد تحصیلی و درسی فرد از سطح رضایت بخش به سطح نامطلوب. با توجه به این تعریف، مقایسه و سنجش عملکرد تحصیلی قبل و فعلی فرد بهترین شاخص افت تحصیلی است [۵].

برخی از عوامل ایجاد کننده افت تحصیلی عبارتند از: انگیزه ی فرد [۵]، علاقه به مطالعه [۴]، عزت نفس فرد [۱۰]، آمادگی قبلی [۳]، برنامه ریزی مدیریت زمان (ده بزرگی و موصلی، ۱۳۷۲) و عدم به کارگیری شیوه ها و راهبردهای مطالعه صحیح. کمک به دانشجویان و راهنمایی آن ها هم برای درک و شناخت شرایطی که در دانشگاه با آن مواجهند، و هم برای فراگیری مهارت هایی که لازمه موفقیت تحصیلی شان است از راهکارهای موجود برای حل این مشکلات است. این راهکار در قالب خدمات مشاوره و راهنمایی و برگزاری کارگاه های آموزشی در زمینه های تحصیلی به دانشجویان ارائه می شود.

موضوع افت تحصیلی یکی از معضلات موجود نظام آموزش و پرورش هر کشوری است. زیرا این امر سبب می شود که هر ساله میلیاردها تومان از بودجه کشور از این طریق به هدر رود و نیز تعداد کثیری از نیروهای بالقوه انسانی از پرورش و تربیت صحیح باز بماند. بنابراین شناخت علل و عوامل این افت و راه های مقابله با آن یکی از مهم ترین وظایف نظام آموزش و پرورش در هر کشوری می باشد.

افت تحصیلی شامل جنبه های مختلف شکست تحصیلی چون غیبت مطلق از مدرسه، ترک تحصیل دانش آموز و سال های مقرر آموزشی، تکرار پایه ی تحصیلی، کیفیت نازل تحصیلات دانش آموز در مقایسه با آن چه که باید باشد کسب محفوظات به جای معلومات است. افت تحصیلی را به افت کمی و افت کیفی تقسیم می کنند. افت کمی عبارت است از درصد دانش آموزان یک دوره ی آموزشی که به سبب مردود شدن یا ترک تحصیل نتوانسته اند آن دوره را با موفقیت بگذرانند و منظور از افت کیفی نارسایی در رسیدن به هدف های تعیین شده و یا عدم تحقیق بخشی از این هدف ها است. بنابراین تفاوت بین دانش و مهارت فارغ التحصیلان یک دوره ی آموزشی و هدف های تعیین شده برای این دوره افت کیفی را نشان می دهد. [۵].

هدایت تحصیلی، مشاوره ی شغلی و حرفه ای به دانش آموز کمک می کند تا بر اساس اطلاعات و شناسایی های حاصل از جریان مشاوره بتواند مناسب ترین و عاقلانه ترین تصمیم را در باره شغل آینده خود انتخاب نماید. تصمیم گیری زمانی عاقلانه و مناسب خواهد بود که فرد از توانایی ها و محدودیت هایش آگاه باشد و امکانات شغلی جامعه را بشناسد. مشاور شغلی و حرفه ای علاوه بر اطلاع از فنون و روش های مشاوره باید قوه تشخیص و قضاوت صحیح را نیز دارا باشد و بداند که چه موقع و چگونه اطلاعات شغلی و حرفه ای را در دسترس مراجع قرار دهد. اصول زیر را در جریان مشاوره شوستروم و برومر متذکر می گردند: ۱- ارائه اطلاعات در زمان مناسب. یعنی: اطلاعات زمانی در اختیار مراجع قرار گیرد که مراجع آمادگی کامل برای درک و پذیرش آن را دارا باشد. برای این کار لازم است در زمینه شناخت مراجع و سایر موارد که به ایجاد روابط صمیمانه می انجامد. ۲- عینیت اطلاعات. اطلاعات ذهنی نمی تواند به مراجع کمک چندانی کند. با توجه به سن و موقعیت مراجع باید روشی انتخاب گردد که اطلاعات اریه شده کاملاً قابل درک و استفاده باشند برای هر چه ملموس تر کردن این اطلاعات بهتر است از ابزاری مثل بروشورها، فرهنگ مشاغل، فیلم و تصاویر مختلف، و خلاصه شغل استفاده نمود. ۳- پیشنهاد حرفه و مشاغل. پیشنهادات مشاور باید پس از شناسایی مراجع انجام گیرد تا نوع حرف و مشاغل پیشنهاد شده با علائق و استعداد مراجع زیاد بیگانه نباشد. پس از ارائه پیشنهاد عکس العمل های کلامی و غیر کلامی مراجع باید دقیقاً مورد بحث و بررسی قرار گیرد و از آن ها نتیجه گیری به عمل آید. ۴- اطمینان از درک اطلاعات. اطلاعات اریه شده زمانی مؤثر و مفید خواهند بود که مراجع آن ها را درک نماید و به کار بندد. بهتر است گام به گام عمل کرده و تا زمانی که از درک کامل اطلاعات توسط مراجع اطمینان حاصل نکرده ایم اطلاعات بعدی را در اختیار او قرار ندهیم. بیان خلاصه ای از مطالب اریه شده توسط مراجع می تواند به ما اطمینان دهد که وی مطالب را به خوبی درک کرده است. افت تحصیلی یکی از موضوعاتی است که شاید همه دانش آموزان در طول سالهای تحصیل خود با آن دست و پنجه نرم کرده باشند. (شهیدی، ۱۳۸۵)

یکی از عوامل مهم در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، خانواده است. خانواده اولین مکانی است که کودک در آن زندگی می کند و تربیت می شود. بسیاری از روان شناسان بر این عقیده اند که شخصیت کودک در ۶ سال اول زندگی شکل می گیرد، بنابراین خانواده به عنوان اولین نهاد اجتماعی می تواند نقش بارزی در پیشرفت تحصیلی و همین طور افت تحصیلی وی داشته باشد از جمله عوامل خانوادگی مؤثر می توان شرایط عاطفی و امنیت محیط خانواده، شرایط اجتماعی و اقتصادی، تحصیلات و سطح فرهنگ خانواده، تعداد اعضا و اشتغال مادران را نام برد. این که والدین با دانش آموز و درس و تحصیل او چگونه برخورد کنند و در الگوهای تربیتی خود برای چه نوع رفتارهایی ارزش قائل

شوند یکی از اجزای اساسی در شکل‌گیری نگرش دانش‌آموز نسبت به تحصیل است. چنانچه نگرش خانواده نسبت به مدرسه، معلمان و درس منفی باشد یا بین آنچه می‌گویند و آنچه عمل می‌کنند تفاوت وجود داشته باشد، طبیعی است که به تدریج فرزند آنها نیز نگرش منفی نسبت به درس و تحصیل پیدا خواهد کرد. در موارد بسیاری علت افت تحصیلی یا شکست تحصیلی به وجود این‌گونه نگرش‌های منفی، تضادها، مساعد نبودن شرایط خانواده از نظر عاطفی، روانی و... برمی‌گردد. غنی کردن محیط خانواده از دیگر روش‌هایی است که والدین می‌توانند در پیشرفت تحصیلی فرزندان خود نقش داشته باشند. در بعضی خانواده‌ها والدین به طور ناخواسته و ناآگاهانه نه تنها محیط مساعدی را برای مطالعه فرزندان ایجاد نمی‌کنند، بلکه اصرار می‌ورزند که دانش‌آموزان در محلی آکنده از سر و صدا و محرک‌های مختلف و مزاحم به انجام تکالیف بپردازند. آنها تصور می‌کنند مطالعه و انجام تکالیف نیز مانند کارهای دیگر (مثلاً کار یدی) در هر شرایطی قابل انجام است. شرایط اقتصادی خانواده نیز تأثیری بسزا در پیشرفت یا افت تحصیلی دانش‌آموز دارد.

نحوه ارتباط والدین با یکدیگر تأثیر مستقیم روی بچه‌ها دارد. چنانچه والدین نتوانسته باشند محیطی آکنده از صفا و صمیمیت بوجود آورند، حیثیت افراد خانواده حفظ نشده محیط خانواده مبدل به کانون تشنج و درگیری می‌گردد. بچه‌ها شدیداً احساس عدم امنیت کرده و سعی در گریز از محیط خانواده خواهند داشت در وقتی بین پدر و مادر صمیمیت وجود نداشته و زندگی لذت بخش نباشد ناچاراً بچه برای جستجوی خوشی‌ها و تفریحات دیگر پی‌هرزگی می‌رود.

در بعضی خانواده‌ها رسم براینست که والدین بطور کلامی به کودک توصیه می‌کنند که درس بخواند اما هیچگاه عملاً رفتار درس خواندن کودک را تقویت نکرده و برای آن ارزش عملی قائل نمی‌شوند. سواد والدین از عوامل مهم در پیشرفت یا افت تحصیلی دانش‌آموزان محسوب می‌شود اگر بچه‌ها در محیط خانواده احساس پشتگرمی نمایند و هرگاه از نظر درسی مشکلی برایشان پیش آمد مطمئن باشند که اولیاء آنها را کمک می‌کنند در اینصورت با دلگرمی بیشتر درس می‌خوانند و دچار عقب ماندگی درسی نخواهند شد. سواد والدین در امر تحصیل فرزند نقش دوجانبه ای دارد. از یک سو برای آنها جنبه کمکی دارد و از سوی دیگر انگیزه ای برای درس خواندن آنها می‌شود. اما بی‌سوادی والدین نیز آسیب دوجانبه ای دارد زیرا این قبیل والدین نه تنها نمی‌توانند از نظر آموزشی و تحصیلی کمکی به کودکان خویش نمایند بلکه الگوی تقلیدی نامناسبی برای فرزندان خود هستند. [۶].

مشکلات ناشی از مدرسه بخصوص مشکلات ناشی از معلم و شیوه تدریس وی می‌تواند به‌تنهایی به اندازه مجموعه عوامل متعدد بر روند آموزش و تحصیل دانش‌آموز تأثیر بگذارد. برخی دیگر از مشکلات ناشی از مدرسه که تأثیر مستقیم بر افت تحصیلی دانش‌آموز دارد شامل کیفیت فضای آموزشی، تغییرات پی‌در پی محتوای کتاب‌های درسی، تویب و تنبیه‌های دانش‌آموز، عدم رسیدگی به علت غیبت‌های دانش‌آموز و... هستند. در مورد عوامل اجتماعی مؤثر بر افت تحصیلی دانش‌آموزان می‌توان گفت این عوامل که بیشتر آنها از اختیار دانش‌آموز، خانه و مدرسه خارج هستند شامل مواردی چون کمبود امکانات تحصیلی در اجتماع، عدم انگیزه دانش‌آموزان برای پیشرفت در اجتماع، کم‌ارزش شدن مدرک تحصیلی و نداشتن امکانات رفاهی معلمان است. دانش‌آموز لباس و قیافه معلم را می‌بیند و غیرمستقیم درس نظم یا درس بی‌نظمی می‌گیرد، درس خوش اخلاقی، مهر، محبت و یا درس خشونت می‌گیرد حتی در دیوار کلاس، وسعت و نور کلاس، نوع اداره عمومی مدرسه در شکل گرفتن شخصیت دانش‌آموز دوره ابتدایی نقش تربیتی دارد [۱۰].

آن چه در عنوان پژوهش دنبال می‌کنم: «بررسی علل افت تحصیلی دانش‌آموزان سال اول دبیرستان‌های دخترانه شهرستان پاوه در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ می‌باشد».

هدف و روش تحقیق

هدف کلی این پژوهش «بررسی افت تحصیلی دانش‌آموزان و عوامل مؤثر بر آن» می‌باشد و روش تحقیق توصیفی تحلیلی است که از نظر نوع یک تحقیق پیمایشی به حساب می‌آید. جامعه آماری تحقیق کلیه دانش‌آموزان سال اول دبیرستان‌های دخترانه شهر پاوه و برای برآورد حجم نمونه تعداد ۱۰۰ نفر از طریق روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند.

ابزارها

ابزار پژوهشی که در این بررسی به کار می‌رود از پرسشنامه محقق ساخته افت تحصیلی استفاده شده است. برای تنظیم این ابتدا از معلمان مقطع دبیرستان سئوالاتی پرسیده شده و بعد نظرات آنها گردآوری شدند و در میان مقالات و صاحب نظران نیز چیزهایی گردآوری گشت و پرسش نامه مورد نظر ساخته شد. پرسشنامه بعد از تهیه باز در اختیار دبیران قرار گرفت تا اگر اصلاحاتی نیاز باشد در آنها بدهند و

نهایتاً این که پرسشنامه براساس مقیاس لیکرت و پنج گزینه (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد) را مورد ارزیابی و سنجش قرار می‌دهد. روش نمره دهی به پرسشنامه مورد نظر در مقیاس لیکرت و به ترتیب از (۱، ۲، ۳، ۴، ۵) انجام شده است.

یافته‌ها و تجزیه و تحلیل آن

فرضیه اول:

به نظر می‌رسد بین شرایط آسان گذر تحصیلی و افت تحصیلی دانش‌آموزان سال اول دبیرستان‌های دخترانه شهرستان پاوه رابطه معناداری وجود دارد. برای آزمون این فرضیه از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است که نتایج آن در جدول (۷) آمده است.

جدول (۱) مربوط به آزمون ضریب همبستگی پیرسون برای فرضیه اول پژوهش

شرایط آسان گذر تحصیلی / افت تحصیلی	آزمون آماری
۰/۶۲۴	ضریب همبستگی پیرسون
۰/۰۰۰	سطح معناداری
۱۰۰	تعداد معتبر

نتایج به دست آمده از انجام آزمون پیرسون بین دو متغیر افت تحصیلی و شرایط آسان گذر تحصیلی در دانش‌آموزان سال اول دختر دبیرستان‌های شهر پاوه رابطه معناداری را نشان می‌دهد. در این باره ضریب همبستگی برابر با ۰/۶۲۴ و سطح معناداری آن مطلوب می‌باشد ($\alpha \leq 0/01$). یعنی به هر میزان که شرایط آسان گذر تحصیلی بالا باشد میزان افت تحصیلی نیز بالا می‌رود. بنابراین فرضیه اول پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد.

فرضیه دوم:

به نظر می‌رسد بین هدایت تحصیلی ناقص در سال‌های قبل و افت تحصیلی دانش‌آموزان سال اول دبیرستان‌های دخترانه شهرستان پاوه رابطه معناداری وجود دارد. برای آزمون این فرضیه از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است که نتایج آن در جدول (۲) آمده است.

جدول (۲) مربوط به آزمون ضریب همبستگی پیرسون برای فرضیه دوم پژوهش

هدایت تحصیلی نادرست / افت تحصیلی	آزمون آماری
۰/۵۴۶	ضریب همبستگی پیرسون
۰/۰۰۰	سطح معناداری
۱۰۰	تعداد معتبر

نتایج به دست آمده از انجام آزمون پیرسون بین دو متغیر افت تحصیلی و هدایت تحصیلی ناقص در دانش‌آموزان سال اول دختر دبیرستان‌های شهرستان پاوه رابطه معناداری را نشان می‌دهد. در این باره ضریب همبستگی برابر با ۰/۵۴۶ و سطح معناداری آن مطلوب می‌باشد ($\alpha \leq 0/01$). یعنی به هر میزان که هدایت تحصیلی ناقص باشد میزان افت تحصیلی نیز بیشتر می‌شود. بنابراین فرضیه دوم پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد.

فرضیه سوم:

به نظر می‌رسد بین حجم زیاد کتاب‌ها و افت تحصیلی دانش‌آموزان سال اول دبیرستان‌های دخترانه شهرستان پاوه رابطه معناداری وجود دارد. برای آزمون این فرضیه از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است که نتایج آن در جدول (۳) آمده است.

جدول (۳) مربوط به آزمون ضریب همبستگی پیرسون برای فرضیه سوم پژوهش

آزمون آماری	حجم زیاد کتاب‌ها / افت تحصیلی
ضریب همبستگی پیرسون	۰/۴۲۹
سطح معناداری	۰/۰۰۱
تعداد معتبر	۱۰۰

نتایج به دست آمده از انجام آزمون پیرسون بین دو متغیر افت تحصیلی و حجم زیاد کتاب‌ها در دانش‌آموزان سال اول دختر دبیرستان‌های شهر پاوه رابطه معناداری را نشان می‌دهد. در این باره ضریب همبستگی برابر با ۰/۴۲۹ و سطح معناداری آن مطلوب می‌باشد ($\alpha \leq 0/01$). یعنی با حجم زیاد کتاب‌ها بر میزان افت تحصیلی در کوتاه مدت نیز افزوده می‌شود. بنابراین فرضیه سوم پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد.

فرضیه چهارم:

به نظر می‌رسد بین شرایط خانواده و افت تحصیلی دانش‌آموزان سال اول دبیرستان‌های دخترانه شهر پاوه رابطه معناداری وجود دارد. برای آزمون این فرضیه از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است که نتایج آن در جدول (۴) آمده است.

جدول (۴) مربوط به آزمون ضریب همبستگی پیرسون برای فرضیه چهارم پژوهش

آزمون آماری	شرایط خانواده / افت تحصیلی
ضریب همبستگی پیرسون	۰/۷۷۸
سطح معناداری	۰/۰۰۰
تعداد معتبر	۱۰۰

نتایج به دست آمده از انجام آزمون پیرسون بین دو متغیر افت تحصیلی و شرایط خانواده در دانش‌آموزان سال اول دختر دبیرستان‌های شهرستان پاوه رابطه معناداری را نشان می‌دهد. در این باره ضریب همبستگی برابر با ۰/۷۷۸ و سطح معناداری آن مطلوب می‌باشد ($\alpha \leq 0/01$). وضعیت و شرایط خانواده بر میزان افت تحصیلی تأثیرگذار است. بنابراین فرضیه چهارم پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد.

فرضیه پنجم:

به نظر می‌رسد بین محیط مدرسه و نحوه مدیریت آن و افت تحصیلی دانش‌آموزان سال اول دبیرستان‌های دخترانه شهر پاوه رابطه معناداری وجود دارد. برای آزمون این فرضیه از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است که نتایج آن در جدول (۵) آمده است.

جدول (۵) مربوط به آزمون ضریب همبستگی پیرسون برای فرضیه پنجم پژوهش

آزمون آماری	محیط و نحوه‌ی مدیریت مدرسه / افت تحصیلی
-------------	---

۰/۶۴۵	ضریب همبستگی پیرسون
۰/۰۰۰	سطح معناداری
۱۰۰	تعداد معتبر

نتایج به دست آمده از انجام آزمون پیرسون بین دو متغیر افت تحصیلی و محیط مدرسه و نحوه مدیریت آن در دانش آموزان سال اول دختر دبیرستان‌های شهرستان پاوه رابطه معناداری را نشان می‌دهد. در این باره ضریب همبستگی برابر با ۰/۶۴۵ و سطح معناداری آن مطلوب می‌باشد ($\alpha \leq 0/01$). یعنی شرایط محیط مدرسه و نحوه مدیریت آن بر میزان افت تحصیلی تأثیرگذار است. بنابراین فرضیه پنجم پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد.

بحث و نتیجه‌گیری

افت تحصیلی یک دانش آموز تحت تأثیر عواملی زیادی از جمله عوامل فردی، خانوادگی، مدرسه و اجتماعی می‌باشد. اما آن چه که در این میان بسیار تأثیرگذار است تأثیر عوامل خانوادگی و همچنین عوامل فردی (روانی و جسمی) که اختلالات روانی از قبیل استرس و اضطراب و هم چنین افسردگی از مهم‌ترین آنها می‌باشند. وضعیت اقتصادی و فرهنگی خانواده‌ها نقش بسزایی در تحصیلات فرزندان آنها دارد و می‌تواند پایه‌های تزلزل تحصیلی دانش آموزان را به وجود بیاورد و حتی در ایجاد مشکلات روانی دانش آموز نقش بسزایی داشته باشد که این خود زمینه‌ساز افت تحصیلی آنها می‌گردد. دانش آموزی که از یک مقطع پایین‌تر به مقطع بالاتر می‌رود و همین که می‌بیند شرایط و محیط با گذشته کلاً فرق می‌کند، بلافاصله از نظر فکری نیز دچار تغییر می‌شود و سعی می‌کند که با هر قیمتی که شده خود را با شرایط جدید وفق دهد. حال اگر وضعیت اقتصادی و روحی و یا جسمی فرد برای این تغییر آماده و مهیا نباشد، فرد مبتلا به یک سری اختلالات هرچند کوتاه مدت می‌گردد و در نتیجه از درس و مدرسه دور می‌شود و همین عوامل می‌تواند تأثیر مستقیم بر تحصیلات او داشته باشد.

آن چه که از نتایج این تحقیق به دست آمد دیده می‌شود که عوامل زیادی در افت تحصیلی تأثیرگذار هستند. اما باید توجه کرد که آزمودنی‌ها در این تحقیق دانش آموزان سال اول مقطع دبیرستان می‌باشند. لذا تغییر فضا و محیط مدرسه و هم چنین حجم کتاب‌ها و عوامل دیگری که در مقطع دبیرستان با آن روبه‌رو می‌شوند در افت تحصیلی می‌توانند تأثیرگذار باشند اما این که این افت تحصیلی کوتاه مدت باشد بسیار زیاد است و احتمال دارد دانش آموز خیلی سریع خود را با شرایط وفق دهد و دوباره همان روند روبه رشد را طی کند. اما شرایط خانواده همیشه حساس و سرنوشت ساز بوده‌اند. هرچه که دانش آموز به مقاطع بالاتر می‌رود انتظارات و توقعاتش زیاد می‌شود و سعی می‌کند که این انتظارات و توقعات را با ابزارهایی از قبیل پول، تغییر قیافه دادن، تغییر پوشش و ... جبران کند. اگر در این راه با مشکلاتی روبه‌رو شود و محدودیت‌هایی در سر راهش قرار گیرند او به طور قطع از درس فاصله می‌گیرد و برای مدتی خود را با مشکلات و اختلالات روحی درگیر می‌کند و لذا از نظر درسی دچار افت می‌گردد.

مراجع

[۱] Starke M.C. (۲۰۰۶). *Retention, bonding, and academic achievement: effectiveness of the college seminar in promoting college success.*

[۲] Campbell, David, P. (۱۹۶۱), *Achievements of Counseled and Non-counseled Students Twenty-five Years after Counseling, Journal of Counseling Psychology.* V. ۱۲, ۲۸۷-۹۳.

[۳] اسرافیلیان، علی (۱۳۸۳). بررسی رابطه افت تحصیلی با خودپنداره و مکان کنترل بین دانشجویان دانشکده علوم انسانی دانشگاه گیلان

[۴] بال، ساموئل (۱۳۷۳)، انگیزش در آموزش و پرورش، ترجمه: سید علی اصغر مسدد، انتشارات دانشگاه شیراز

[۵] بیابانگرد، اسماعیل (۱۳۷۸). روش‌های پیشگیری از افت تحصیلی. انتشارات ساز مان انجمن اولیا و مربیان

- [۶] حسینی، م، احمدیه، م، عباسی شوازی، م، اسلامی فارسانی، ش. (۱۳۸۷). بررسی مهارت های مطالعه در دانشجویان مقطع کارشناسی دانشکده بهداشت یزد (۱۳۸۵)، مجله گامهای توسعه در آموزش پزشکی، دوره ی پنجم: شماره دوم. ص ۸۸-۹۳
- [۷] ده بزرگی. غلام رضاو موصلی. حیدر علی.(۱۳۸۷). علل افت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه شیراز. مجله دانشگاه علوم پزشکی بابل. ش ۲. صص ۷۴-۷۸۶.
- [۸] رضایی نیارکی، فهیمه و لائی، سوسن(۱۳۸۵). عوامل موثر بر بی علاقه شدن دانش آموزان به آموزش، سال تحصیلی ۱۳۸۵-۱۳۸۴، تهران.
- [۹] دلاور، علی، (۱۳۸۱)، روش های آماری در روانشناسی وعلوم تربیتی، تهران: انتشارات پیام نور
- [۱۰] سیف، علی اکبر (۱۳۸۳)، روانشناسی پرورشی، تهران: انتشارات آگاه،
- [۱۱] شهیدی، عطیه؛ ترابی، مهدی(۱۳۸۵) استفاده بهینه از دوران تحصیل. جهاد دانشگاهی